

Sygn. akt IV Ca 1053/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 marca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Płocku IV Wydział Cywilny-Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodnicząca - SSO Małgorzata Michalska

Sędziowie - SO Waław Banasik

SO Małgorzata Szeromska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Gątarek

po rozpoznaniu na rozprawie 1 marca 2017r. w P.

sprawy z powództwa P. K.

przeciwko P. K.

o zachówek

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Ciechanowie z 25 maja 2016 r.

sygn. akt I C 702/14

1. oddala apelację;
2. zasądza od P. K. na rzecz P. K. kwotę 2.400 (dwa tysiące czterysta) złotych powiększoną o należny podatek VAT tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu powodowi przez adw. Ł. M. przed sądem II instancji.

Sygn. akt IV Ca 1053/16

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Ciechanowie wyrokiem z 25 maja 2016 r. zasądził od pozwanego P. K. na rzecz powoda P. K. tytułem zachowku 39.365,67 zł z ustawowymi odsetkami od 1 grudnia 2014 r.

Istotne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i stanowiące podstawę rozstrzygnięcia były następujące:

Z. K. zmarł dnia 28 września 2011 r. W chwili śmierci był rozwiedziony. Miał jednego syna D. K. zmarłego 2 marca 1996 r. Nie miał innych dzieci, w tym pozamałżeńskich, przysposobionych ani zmarłych przed jego śmiercią. Jego syn D. K. miał jednego syna P. K., który w chwili śmierci ojca D. K. miał niespełna dwa lata, zaś w chwili śmierci dziadka Z. K. – 16 lat. Spadek po Z. K. na podstawie testamentu notarialnego rep. A nr (...) z dnia 13 lipca 2011 r., otwartego i ogłoszonego w dniu 13 października 2011 r., nabył bratanek P. K. w całości. W dniu 13 października 2011 r. w C., brat spadkodawcy H. K., siostra spadkodawcy M. K. oraz bratanek spadkodawcy P. K., będąc uprzedzonymi o odpowiedzialności karnej za złożenie nieprawdziwego oświadczenia, podczas sporządzania przez Kancelarię Notarialną w C. B. B., (...) spółka

cywilna, aktu notarialnego nr (...) dotyczącego dziedziczenia, podali nieprawdę, a mianowicie oświadczyli, że nie ma innych osób, które wyłączałyby stawających tj. H. K., M. K. i P. K. od dziedziczenia po zmarłym Z. K. lub dziedziczyłyby wspólnie z nim, w szczególności zmarły nie miał dzieci własnych lub przysposobionych, co była niezgodne z prawdą, gdyż zmarły Z. K. posiadał syna D. K. i wnuka P. K., a czym składający oświadczenie wiedzieli. Prawomocnym wyrokiem z dnia 19 grudnia 2013 r. w sprawie II K 296/13 Sąd Rejonowy w Ciechanowie umorzył warunkowo na okres 2 lat próby postępowanie karne w stosunku do H. K., M. K. oraz P. K. oskarżonych o przestępstwa z art. 233 § 1 i 6 k.k. Z. K. przysługiwał udział w wysokości $\frac{1}{2}$ w spółdzielczym lokatorskim prawie do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w C. przy ul. (...). W lokalu tym zamieszkiwała była żona Z. K.. Z. K. przez wiele lat zamieszkiwał ze swoją partnerką w jej mieszkaniu położonym w C. przy ul. (...). W wyniku konfliktu między nimi wyprowadził się od swojej partnerki wiosną, prawdopodobnie 2007 r. Początkowo mieszkał w domku na działce pracowniczej, następnie przez okres około roku u G. K., a następnie u swojej kuzynki. Jesienią 2008 r. zamieszkał w wynajętym mieszkaniu położonym w C. przy ul. (...). Spadkodawca cierpiał na schorzenia związane z nadużywaniem alkoholu oraz nadmiernym paleniem papierosów. Cierpiał również na chorobę zwyrodnieniową kręgosłupa, a w końcowej fazie życia odczuwał nasilenie choroby nowotworowej. Leki, które zażywał, powinien przyjmować przewlekłe, część z tych leków miała charakter przeciwbólowy. Podczas wizyt u lekarza rodzinnego często towarzyszyli mu brat H. K. lub jego syn P. K.. Z. K. utrzymywał się z emerytury w wysokości 660 złotych. Pracował również dorywczo przy kontroli szczelności instalacji gazowych oraz jako organista w kaplicy wojskowej. Przestał pracować około roku przed śmiercią. Z. K. przez cały czas utrzymywał kontakty ze swoim wnukiem P. K.. Odwiedzał go w domu, ale najczęściej spotykali się na działce rekreacyjnej Z. K. lub w wynajmowanym przez niego mieszkaniu na ul. (...). Z. K. kupił wnukowi komputer, czasami dawał wnukowi drobne kwoty 5, 10 złotych. Wnuk P. K. pomagał mu w pracach na działce, przy sprawdzaniu instalacji gazowych, czasem przywoził mu na działkę z obiady baru (...). Z. K. przez okres około 3 lat przed śmiercią korzystał z obiadów tzw. abonamentowych w barze (...) w C., podobnie jak jego wnuk P. K. i bratanek P. K.. Obiady te finansowane były przez P. K., choć w barze płacił on lub jego ojciec. Z. K. mówił znajomym, że obiady te finansuje mu brat H. K.. Wysokość abonamentu uzależniona jest od ilości dni roboczych w miesiącu gdyż obiady abonamentowe wydawane są od poniedziałku do piątku. Obecnie wartość jednego obiadu wynosi 12,00 zł. Bratanek spadkodawcy P. K. finansował również czynsz za wynajmowane mieszkanie przy ul. (...) w C.. Podobnie, jak w przypadku obiadów, Z. K. mówił znajomym, że czynsz finansuje mu brat H. K.. Bratanek spadkodawcy P. K. finansował również zakup żywności i środków czystości dla Z. K.. Dawał mu pieniądze na leki kupił mu też piec olejowo - elektryczny na działkę. Po śmierci spadkodawcy zasilek pogrzebowy pobrał H. K., jego brat. Lokal mieszkalny nr (...) położony w C. przy ul. (...) został 10 września 2011 r. przekazany do dyspozycji Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w C.. Spółdzielnia zbyła lokal za kwotę 118100,00 zł. Spółdzielnia wypłaciła należność w kwocie 118097,00 zł, po potrąceniu kwoty umorzonego kredytu 3,00 zł, po połowie E. K. i P. K. jako spadkobiercy Z. K.. Należności wypłacone osobom uprawnionym zostały pomniejszone o koszty sprzedaży lokalu, opłaty czynszowe, koszty ogrzewania i niedoboru wody wymagalne już po śmierci Z. K.. P. K. zapłacił podatek od spadku w wysokości 5385,00 zł. W dniu 27 maja 2014 r. P. K. zamówił naprawę istniejącej pieczary, w której pochowani są A. K. i S. K. - rodzice Z. K. i H. K., D. K. – ojciec P. K. i Z. K. – dziadek P. K.. Całkowity koszt prac ustalono na 16000,00 zł. P. K. dał zaliczkę w wysokości 4900,00 zł. Żadne prace nie zostały dotychczas wykonane.

W ocenie Sądu Rejonowego roszczenie powoda było zasadne, był on w chwili otwarcia spadku osobą małoletnią. Jako jedynemu spadkobiercy ustawowemu Z. K. przypadłby cały spadek, a zatem zachówek mu przypadający wynosi $\frac{2}{3}$ wartości spadku. Sąd ustalił wartość spadku po Z. K. na kwotę 59048,50 zł. Z tych względów Sąd obliczył należy powodowi P. K. zachówek ona kwotę 39364,67 zł ($59048,50 \times \frac{2}{3}$). W związku z powyższym Sąd zasądził od pozwanego P. K. na rzecz powoda P. K. kwotę 39364,67 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty, w pozostałym zakresie oddalając powództwo jako niezasadne. Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 39364,67 zł od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu, mając na uwadze, że skład spadku i jego wartość nie były sporne. Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy powołał przepisy art. 991 § 1 k.c., 455 i 481 k.c. Sąd nie uwzględnił przy tym zarzutu przedawnienia, nie znalazł podstaw do odliczenia długów spadkowych ani też nie zastosował art. 5 k.c.

Apelację od tego orzeczenia złożył pozwany, zaskarżając wyrok w części uwzględniającej powództwo i rozstrzygającej o kosztach procesu i zarzucając obrazę przepisów prawa procesowego poprzez niejasną argumentację, błędne ustalenie stanu faktycznego, uchybienie zasadzie swobodnej oceny dowodów, pominięcie istotnej części materiału dowodowego.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja jest niezasadna, a jej zarzuty chybione. Sąd Okręgowy aprobuje w całości i uznaje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji. Dokonana przez Sąd I instancji ocena dowodów została dokonana w ramach wyznaczonych przez przepis art. 233 § 1 k.p.c. Sąd orzekający ma prawo do oceny przeprowadzonych dowodów według własnego uznania, co nie oznacza dowolności i arbitralności, natomiast wymaga bezstronności, konieczności przestrzegania zarówno zasad logicznego rozumowania, jak i doświadczenia życiowego. Sąd I instancji wymogom tym sprostał. Zawarta w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ocena dowodów została dokonana bardzo dokładnie i szczegółowo, nie sposób dopatrzeć się w niej jakichkolwiek błędów. Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie polega bowiem na wykazaniu odmiennej interpretacji zebranych w sprawie dowodów. Naruszenie tego przepisu ma miejsce wtedy, gdy wykazano, iż sąd przekroczył granicę swobodnej oceny dowodów, którą wyznaczają czynniki logiczny i ustawowy, zasady doświadczenia życiowego, aktualny stan wiedzy, stan świadomości prawnej i dominujących poglądów na sądowe stosowanie prawa. Jeżeli zatem z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, i oczywiście zgodne z gromadzonym materiałem dowodowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać. Nawet wówczas, gdy w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (wyr. SA w Lublinie z 12.8.2015 r., III AUA 415/15, Legalis; wyr. SA w Poznaniu z 29.7.2015 r., III AUA 216/15, Legalis). Stąd dopóki skarżący wyrok apelacją nie wykaże istotnych błędów logicznego rozumowania, sprzeczności oceny z doświadczeniem życiowym, braku wszechstronności czy też bezzasadnego pominięcia dowodów, które prowadzą do wniosków odmiennych, dopóty nie można uznać, że doszło do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. W rozpoznawanej sprawie apelująca błędów takich nie wykazała, uzasadnienie apelacji zawiera jedynie odmienną ocenę dowodów, co nie może stanowić wystarczającej podstawy do uznania, że naruszona została dyspozycja art. 233 § 1 k.p.c. Za całkowicie chybiony uznać należy zarzut, że żaden ze świadków nie widział powoda odwiedzającego dziadka. Świadek Z. B. (k-120) szeroko relacjonował kontakty powoda ze spadkodawcą, wskazując na ich częstotliwość i charakter.

Zauważyć jednak należy, że okoliczność, czy powód miał ze spadkodawcą częste kontakty, czy też sporadyczne nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia, gdyż od tego nie jest uzależniona wysokość zachowku. Spadkodawca nie wydziedziczył wnuka, a jedynie nie powołał go do spadku, zatem powód jest uprawniony do zachowku. Możliwe byłoby oddalenie powództwa o zachówek na podstawie art. 5 k.c. tj. w razie uznania, że żądanie takie jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego lub stanowi nadużycie prawa. Taka sytuacja w rozpoznawanej sprawie nie zachodzi. Powód w chwili otwarcia spadku był osobą małoletnią i chociażby z tego powodu nie można oceniać jego zachowania, w szczególności kontaktów z dziadkiem w kategoriach naruszenia zasad współzycia społecznego. Nie kierował on samodzielnie swoim postępowaniem, ale realizował wolę osoby, pod której władzą rodzicielską pozostawał. Nadto nie może powoływać się na zasady współzycia społecznego osoba, która sama je narusza. Zauważyć bowiem należy, że pozwany popełnił przestępstwo z art. 233 § 1 i 6 k.k. zatajając przed notariuszem istnienie spadkobiercy ustawowego, którym był powód.

Podzielić należy stanowisko Sądu I instancji, że nie było podstaw do odliczenia od spadku jakichkolwiek długów spadkowych. W szczególności nie stanowiły długu spadkowego wydatki czynione przez pozwanego na rzecz spadkodawcy. Dług spadkowy istnieje wtedy, gdy spadkodawca był zobowiązany do zapłaty długu, a obowiązek ten

przeszedł na rzecz jego spadkobierców. Pomoc w utrzymaniu spadkodawcy nie była długiem spadkowym, bowiem z okoliczności sprawy nie wynika, aby Z. K. miał obowiązek zwrócić pozwanemu wydane przez niego sumy, byłoby to możliwe tylko w razie istnienia umowy w tym zakresie. Były to raczej wydatki świadczone z wdzięczności za powołanie do spadku, a nie czynione z obowiązkiem zwrotu, zatem nie ma podstaw do ich odliczenia. Natomiast koszty pogrzebu mogą stanowić dług spadkowy, bowiem wynika to wprost z art. 922 § 3 k.c., jednakże ich poniesienie musi być ściśle udowodnione, czego pozwany nie uczynił. W szczególności brak jest danych co do tego, w jakim stopniu koszty pogrzebu zostały pokryte z zasiłku pogrzebowego wypłaconego przez ZUS.

Zasądzenie odsetek od daty wytoczenia powództwa było prawidłowe. Wartość majątku spadkowego nie wymagała wyliczenia, od początku wynika z dowodów z dokumentów, stanowiła bowiem sumę pieniężną wypłaconą przez spółdzielnię mieszkaniową, zatem pozwany od początku procesu wiedział o usprawiedliwionej wysokości roszczenia powoda.

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy oddalił apelację jako niezasadną na podstawie art. 385 k.p.c. O kosztach procesu za II instancję Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu.

Wacław Banasik Małgorzata Michalska Małgorzata Szeromska